

HAREZM TÜRKÇESİNDE SORU ve SORU YAPILARI

ESİN AĞCA

ÖN SÖZ

Soru, insanın merak duygusunu dile taşıyarak bildikleriyle henüz bil-medikleri arasında bir bağ kurar. Bilinmeyeni açıklığa kavuşturma ve öğrenme isteği, soru sormanın temelinde yer alır. Bununla birlikte insan, bildikleri üzerinde yeniden düşünmek veya karşısındakini bir düşünceye yöneltmek amacıyla da soruya başvurur. Bu bakımdan soru, bilgi edinmenin yanında düşünmenin ve düşünceyi paylaşmanın da bir yoludur.

İnsanın farklı amaçlarla soruya başvurması, dilde sorunun ifade edi-lişine de yansır. Soru anlamının sözcükler veya parçacıklarla işaretlendi-ği yapılarda bu unsurlar, kuruluşları, taşıdıkları anlamlar ve üstlendikle-ri işlevler bakımından çeşitlilik gösterir. Ortaya çıkan soru ifadeleri, bilgi edinmenin yanında şaşkınlık, tereddüt veya itirazı dile getirmek ya da bir düşünceyi daha güçlü ifade etmek amacıyla da kullanılabilir. Sorunun an-lamı ve anlatımdaki yeri, içinde bulunduğu bağlamla birlikte belirginleşir.

Harezmi Türkçesinde Soru ve Soru Yapıları adlı bu çalışma, Harezmi Türkçesi eserleri tanıklığında Türk dilinde soru kategorisini incelemek amacıyla ha-zırlanmıştır. Eski Türkçenin özellikleri ile sonraki tarihsel Türk lehçelerinin özelliklerini bir arada bulunduran Harezmi Türkçesi, diğer pek çok gramer kategorisinde olduğu gibi soru ifadeleri ve yapıları bakımından da çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik, sorunun dildeki kuruluşunu ve anlatımda üst-lendiği işlevleri birlikte ele almaya elverişli bir malzeme sunmaktadır.

Eldeki çalışmada, soru sözcükleri ve *mU* parçacığı ile bunların yer al-dığı yapıların anlam ve kullanım özelliklerini bir arada değerlendirmek amaçlanmıştır. Harezmi Türkçesi eserlerinden derlenen tanıklar, içinde bu-lundukları metinle birlikte incelenerek neyin, nasıl ve hangi amaçla sorul-duğu üzerinde durulmuştur. Soru unsurlarının soru dışındaki kullanımları da bu incelemeye dâhil edilerek aynı birimlerin farklı anlam ve görevlerle dilde nasıl yer aldığı gösterilmeye çalışılmıştır.

Tarihsel metinlerdeki sorular, yazıldıkları dönemin dil özelliklerinin yanında anlatım imkânları hakkında da bilgi verir. Bu çalışmanın Harezmi

Türkçesindeki soru ifadeleri ve yapılarının anlaşılmasına katkı sağlamasını, derlenen tanıkların Türk dilinin diğer tarihsel çevreleri üzerine yapılacak karşılaştırmalı incelemeler için de yararlı olmasını dilerim.

Elinizdeki eserin mizanpajını yaparak ortaya çıkış sürecinin hız kazanmasını sağlayan sevgili öğrencimiz ve meslektaşımız Zülal Söğüt'e teşekkür ederim. Son olarak, hayatın her adımında olduğu gibi, akademik yolculuğumun da her adımında yanımda olan ve beni destekleyen sevgili eşim Ferruh Ağca'ya çok teşekkür ediyorum.

Esin Ağca
Eskişehir, 2026

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
KISALTMALAR VE İŞARETLER	11
GİRİŞ	13
1. BÖLÜM: mU PARÇACIĞI	19
1.1. mU Parçacığının Tanımı	19
1.2. mU'nun Sözdizimsel Dağılımı	21
1.2.1. Yüklem Alanında mU	21
1.2.1.1. Çekimli Fiillerde mU	21
1.2.1.1.1. Olumsuz Çekimli Fiillerde mU	27
1.2.1.1.2. Analitik Fiil Yapılarında mU	28
1.2.1.1.2.1. Fiil + Çekim Ekleri + mU + er- Yardımcı Fiili + Çekim Ekleri	29
1.2.1.1.2.2. Fiil + Çekim Ekleri + mU + bol- Yardımcı Fiili + Çekim Ekleri	30
1.2.1.1.2.3. Fiil + Çekim Ekleri + mU + tur- Yardımcı Fiili + Çekim Ekleri	30
1.2.1.1.3. İsim + Yardımcı Fiil (kıl-) Yapılarında mU	31
1.2.1.1.4. Zarf-Fiil Ekli Yapılarda mU	32
1.2.1.2. İsim Cümlelerinde mU	32
1.2.1.2.1. <i>bar / yok</i> ile Kurulan İsim Cümlelerinde mU	33
1.2.1.2.2. <i>ermes / ermes</i> ile Kurulan İsim Cümlelerinde mU	37
1.2.1.2.3. <i>turur</i> ile Kurulan İsim Cümlelerinde mU	38
1.2.1.2.4. <i>kerek</i> ile Kurulan İsim Cümlelerinde mU	40
1.2.1.2.5. Şahıs İşaretleyicileriyle Kurulan İsim Cümlelerinde mU	41
1.2.1.2.6. Yüklemleştiricisiz <i>İsim + mU</i> Yapıları	42
1.2.2. Sözcük Türlerinin Yanında Konumlanan mU	43
1.2.2.1. İsim + mU	44
1.2.2.2. Sıfat + mU	48
1.2.2.3. Zamir + mU	49
1.2.2.4. Zarf + mU	50
1.2.2.5. Edat + mU	52
1.3. mU'nun Konumu ve Odak İlişkisi	53
2. BÖLÜM: SORU SÖZCÜKLERİ VE SÖZDİZİMSEL ÖZELLİKLERİ	59
2.1. kaç	59
2.2. kaçan	60
2.3. kaçça	65

2.4. kanda	67
2.5. kandın	69
2.6. kanı	72
2.7. kayan	75
2.8. kayda	77
2.9. kaydın	84
2.10. kayu	86
2.11. kim	97
2.12. ne	107
2.12.1. ne'nin Çekim Ekleriyle Kullanımı	107
2.12.2. ne'nin Fiillerle Kullanımı	110
2.12.3. ne'nin Yardımcı Fiillerle Kullanımı	114
2.12.4. ne'nin İsimlerle Kullanımı	116
2.12.5. ne'nin Sıfatlarla Kullanımı	126
2.12.6. ne'nin Edatlarla Kullanımı	127
2.12.7. ne'nin İsim Cümlelerindeki Kullanımı	133
2.13. neçe	138
2.14. neçük	143
2.15. nedin	145
2.16. nege	148
2.17. negü	150
2.18. negük	151
2.19. nelük	151
2.20. neteg	154
2.21. nik	160
2.22. nişe	161
3. BÖLÜM: SORU TÜRLERİ	165
3.1. Kutuplu Sorular	165
3.1.1. Harezmi Türkçesinde Kutuplu Sorular	169
3.1.1.1. Geniş Odaklı Kutuplu Sorular	169
3.1.1.1.1. Olumlu Soru–Olumlu İçeriği Doğrulayan Cevap	170
3.1.1.1.2. Olumlu Soru–Olumlu İçeriği Reddeden Cevap	172
3.1.1.1.3. Olumlu Soru–Karşılık	174
3.1.1.1.4. Olumsuz Soru–Olumsuz İçeriği Doğrulayan Cevap	175
3.1.1.1.5. Olumsuz Soru–Olumsuz İçeriği Reddeden Cevap	176
3.1.1.1.6. Olumsuz Soru–Karşılık	177
3.1.1.2. Dar Odaklı Kutuplu Sorular	177
3.1.1.2.1. Olumlu Soru–Olumlu İçeriği Doğrulayan Cevap	178
3.1.1.2.2. Olumlu Soru–Olumlu İçeriği Reddeden Cevap	179
3.2. Seçenekli Sorular	180
3.2.1. Harezmi Türkçesinde Seçenekli Sorular	182
3.2.1.1. Yalnız mU ile Kurulan Seçenekli Sorular	182

3.2.1.2. Ayırma İşaretleyicileriyle Kurulan Seçenekli Sorular	183
3.2.1.2.1. <i>yā</i> ile kurulan seçenekli sorular	183
3.2.1.2.2. <i>yā taqı</i> ile kurulan seçenekli sorular	186
3.2.1.2.3. <i>yā-ḥod</i> ile kurulan seçenekli sorular	188
3.2.1.2.4. <i>yoksa</i> ile kurulan seçenekli sorular	188
3.2.1.2.5. <i>yok erse</i> ile kurulan seçenekli sorular	188
3.2.1.2.6. İkiden Fazla Ayırma İşaretleyicisiyle Kurulan Seçenekli Sorular	188
3.3. Soru Sözcüklü Sorular	189
3.3.1. Harezmi Türkçesinde Soru Sözcüklü Sorular	192
3.3.1.1. Kişi ve Topluluk Bilgisini Soran Sorular	193
3.3.1.2. Nesne ve Varlık Bilgisini Soran Sorular	200
3.3.1.3. İçerik Bilgisini Soran Sorular	205
3.3.1.4. Eylem Bilgisini Soran Sorular	208
3.3.1.5. Durum Bilgisini Soran Sorular	210
3.3.1.6. Nitelik Bilgisini Soran Sorular	212
3.3.1.7. Nicelik Bilgisini Soran Sorular	215
3.3.1.8. Zaman Bilgisini Soran Sorular	217
3.3.1.9. Yer ve Yön Bilgisini Soran Sorular	220
3.3.1.10. Yöntem Bilgisini Soran Sorular	228
3.3.1.11. Sebep Bilgisini Soran Sorular	231
3.3.1.12. Amaç Bilgisini Soran Sorular	240
4. BÖLÜM: GÖMÜLÜ SORU YAPILARI	243
4.1. Gömülü Kutuplu Sorular	243
4.2. Gömülü Seçenekli Sorular	244
4.3. Gömülü Soru Sözcüklü Sorular	245
4.3.1. Cümle Biçiminde Gömülü Sorular	245
4.3.2. Cümle Ögesi Biçiminde Gömülü Sorular	248
5. BÖLÜM: RETORİK SORULAR	251
5.1. Harezmi Türkçesinde Retorik Sorularda Kutupluluk ilişkisi	252
5.2. Harezmi Türkçesinde Soru Türlerinin Retorik Kullanımı	254
5.3. Harezmi Türkçesinde Retorik Soruların Söylem İşlevleri	256
5.3.1. Hatırlatma	257
5.3.2. Gerekçelendirme	258
5.3.3. Övgü	260
5.3.4. Tevazu	261
5.3.5. Öğüt	262
5.3.6. Teselli	263
5.3.7. Karşı Çıkma	264
5.3.8. Kınama	266
5.3.9. Yakınma ve Sitem	271
5.3.10. Uyarı ve Tehdit	273

6. BÖLÜM: SORU SÖZCÜKLERİNİN SORU DIŞI İŞLEVLERİ	275
6.1. Belirsizlik İşlevi	275
6.1.1. kaç	278
6.1.2. kaçan	280
6.1.3. kaçça	281
6.1.4. kayan	281
6.1.5. kayda	282
6.1.6. kaydın	284
6.1.7. kayu / kayusu	285
6.1.8. kim	292
6.1.9. ne	296
6.1.10. neçe	302
6.1.11. neçeme	307
6.1.12. neme	309
6.1.13. neteg	311
6.2. Bağlama İşlevi	312
6.2.1. kaçan	313
6.2.2. kim	321
6.2.3. ne	323
6.2.4. neteg kim	324
6.3. Çokluk İşlevi	325
6.3.1. kaç	325
6.3.2. kim	327
6.3.3. ne	328
6.3.4. neçe	331
6.3.5. neçeme	333
6.3.6. neke	333
6.4. Ünlem İşlevi	333
6.4.1. kanı	335
6.4.2. ne	335
6.4.3. neme	337
SONUÇ	339
KAYNAKÇA	345

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.s.	aleyhisselam
bk.	bakınız
HŞ	Hüsrev ü Şîrîn
KE	Kısasü'l-Enbiyâ
KT _M	Kur'ân Tercümesi Meşhed Nüshası
KT _S	Kur'ân Tercümesi Süleymaniye Nüshası
NF	Nehcü'l-Ferâdis
r.a.	radıyallahu anh
s.	sayfa
ss.	sayfalar
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
[]	Soru cümlelerinde gömülü yapıları gösterir
<	Sözcüğün kaynağını gösterir
>	Değişmiş şekli gösterir
~	Değişik iki şekli gösterir
+	İsim tabanına gelen ekleri gösterir
-	Fiil tabanına gelen ekleri gösterir

GİRİŞ

Soru, bir konuya ilişkin cevabı gündeme getiren ve temel kullanımında bilgi edinmeye yönelen bir ifadedir. Bir durumun gerçekleşip gerçekleşmediği, seçeneklerden hangisinin geçerli olduğu veya bir olayın kişi, zaman, yer ve sebep gibi özellikleri soru konusu olabilir. Sorunun anlaşılması, neyin sorulduğu ile neyin cevap sayılabileceği arasındaki ilişkinin kurulmasını gerektirir. Bununla birlikte soruların kullanımı bilgi edinmeyle sınırlı değildir. Bu nedenle sorunun dilbilgisel kuruluşu, taşıdığı anlam ve belirli bir bağlamda üstlendiği işlev birlikte değerlendirilmesi gereken inceleme alanlarıdır.

Soru, dilbilimde biçimsel kuruluşu, anlamı ve iletişim içindeki işlevi bakımından incelenmektedir. Biçimsel inceleme sorunun hangi unsurlarla ve nasıl kurulduğunu, anlamsal inceleme hangi cevap içeriklerini belirlediğini, işlevsel inceleme ise belirli bir bağlamda neler ifade ettiğini araştırma konusu yapar.

Hamblin (1973, s. 48), soru anlamını, soruya cevap sayılan önermelerden oluşan bir kümeyle ilişkilendirmiştir. Edimbilimsel açıdan ise sorunun, kendisine cevap sayılan bu önermeler arasında bir seçim durumu oluşturduğunu belirtmiştir. Karttunen (1977, ss. 9–10), Hamblin'in sorulara ilişkin anlambilimsel yaklaşımını bazı değişikliklerle benimsemiş ve doğrudan sorular için önerilen çözümlemeyi dolaylı sorulara uygulamıştır. Bununla birlikte Hamblin'in mümkün cevapların ifade ettiği önermelerden oluşan kümesi yerine, doğru cevapların ifade ettiği önermelerden oluşan kümeyi esas almıştır.

Sorunun cevaplarla kurduğu anlam ilişkisi ile dildeki biçimsel kuruluşu, soru ve soru yapısı arasındaki ayrımın temelini oluşturmaktadır. Huddleston (1994, ss. 411–413), *soruyu* (question) bir cevap kümesi tanımlayan anlamsal kategori olarak ele alırken *soru yapısını* (interrogative) sözdizimsel biçim bakımından tanımlamıştır. Bu ayrımда soru, hangi içeriklerin cevap sayılabileceğiyle ilgiliyken, soru yapısı ifadenin dilbilgisel kuruluşuyla ilgilidir. Dolayısıyla bir ifadenin soru anlamı taşıması ile soru yapısında

kurulması, birbiriyle ilişkili olmakla birlikte farklı düzeylerde değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada da *soru* ve *soru yapısı* terimleri bu ayrım gözetilerek kullanılmıştır. Soru ve soru yapısı arasındaki bu ayrım, soru parçacığının veya bir soru sözcüğünün bulunduğu her tanığın aynı biçimde değerlendirilmesine engel oluşturmaktadır. Öncelikle, ilgili unsurun cümle içindeki görevi ve kurduğu yapı belirlenmeli, ardından yapının soru anlamı taşıyıp taşımadığı ve bağlamdaki işlevi incelenmelidir. Bir soru sözcüğünün belirli bir kullanımda belirsizlik bildirmesi veya cümleler arasında bağ kurması, o kullanımı kendiliğinden soru yapmaz. Buna karşılık bilgi edinme amacının bulunmaması da yapının soru anlamını bütünüyle yitirdiğini göstermez.

Sorunun cevaplarla ilişkili biçimde tanımlanması, soru ile bilgi istemenin de birbirinden ayrılmasını sağlamaktadır. Huddleston’a (1994, s. 414) göre soruların tipik kullanım amacı, cevabı muhataptan öğrenmektir. Bununla birlikte bilgi isteme, bir ifadenin soru sayılması için zorunlu bir koşul değildir. Konuşur cevabını bildiği bir soruyu yöneltebilir, dikkati kendisinin vereceği cevaba çekebilir veya soru aracılığıyla dolaylı bir istekte bulunabilir.

Sorunun cevaplarla ilişkisi bakımından cevap ile karşılık arasındaki ayrım da önem taşımaktadır. Bir soruya verilen her karşılık, o sorunun cevabı değildir. Huddleston (1994, s. 413), “muhtemelen” ve “bilmiyorum” gibi ifadelerin doğal birer karşılık olduğunu, ancak cevap vermediğini belirtmiştir.

Huddleston (1994, s. 416), soruları mümkün cevaplar kümesini nasıl tanımladıklarına göre *kutuplu* (polar), *seçenekli* (alternative) ve *değişkenli* (variable) sorular olarak sınıflandırmıştır. Kutuplu soru, biri soruda ifade edilen önerme içeriğini, diğeri onun kutupsal karşıtını taşıyan iki cevaptan oluşan bir küme tanımlar. Seçenekli sorunun cevapları, sorunun kendisinde sunulan seçeneklerden oluşur. Değişkenli soruda ise önerme içeriği bir değişken barındırır; cevaplar, bu değişkenin yerine belirli bir değer konulmasıyla elde edilen önermeleri ifade eder.

Sorunun bir cevap kümesi tanımlaması, bağımsız bir cümlede kullanılmasına bağlı değildir. Huddleston (1994, ss. 414–415), gömülü bir soru yapısının sözdizimsel açıdan bir fiilin tümleyicisi olarak işlev görebildiğini, anlamsal açıdan ise bir soru ifade ettiğini belirtmiştir. Buna göre gömülü soru, bağımsız karşılığıyla aynı cevap kümesini tanımlamakta, ancak kendi

başına bir bilgi isteme edimi gerçekleştirmemektedir. Bu durum, soru ile bilgi isteme arasındaki ayrımı da desteklemektedir.

Soruların türü, sözdizimsel konumu ve bağlamdaki işlevi, birbiriyle ilişkili olmakla birlikte farklı özelliklerini yansıtır. Kutuplu, seçenekli veya soru sözcüklü bir soru, bağımsız kullanılabileceği gibi başka bir yapının içinde de yer alabilir. Retorik kullanım ise sorunun bağlamda üstlendiği işlevle ilgilidir. Bu nedenle bir sorunun belirli bir türe ait olması, gömülü bir yapıda yer alması veya retorik amaçla kullanılması, aynı soruda bir arada bulunabilen özelliklerdir. Soru ile bilgi isteme arasındaki ayrım da bu çerçevede önem taşır. Bilgi edinmek amacıyla yöneltilen sorularda cevabın öğrenilmesi beklenirken başka amaçlarla kullanılan sorularda böyle bir beklenti bulunmayabilir. Bu ayrım, soruların hem cevaplarıyla kurdukları anlam ilişkisi hem de bağlamda üstlendikleri işlevler bakımından değerlendirilmesine imkân vermektedir.

Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve İçeriği

Harezmi Türkçesinde Soru ve Soru Yapıları adında yer alan soru ve soru yapıları terimleri, sorunun anlamsal içeriği ile dilbilgisel kuruluşu arasındaki ayrımı yansıtmaktadır. Çalışmada, Harezmi Türkçesine ait metinlerde soruların hangi unsurlarla kurulduğu, cevaplarıyla nasıl bir anlam ilişkisi taşıdığı ve bağlamda hangi işlevleri üstlendiği dilbilimsel kuramlar çerçevesinde incelenmiştir. Bu kapsamda soru parçacığı ve soru sözcükleri, bunlarla kurulan soru türleri, gömülü sorular, retorik sorular ve soru unsurlarının soru dışındaki kullanımları ele alınmıştır.

Çalışmanın inceleme malzemesini, Harezmi Türkçesi metinlerinden derlenen soru ve soru yapısı tanımları oluşturmaktadır. Eserlerin seçiminde metin türleri ve inceleme konusuyla ilgili sundukları malzeme göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda mensur eserlerden *Kıyasü'l-Enbiyâ*, *Nehcü'l-Ferâdis*, *Kur'ân Tercümesi Süleymaniye Nüshası* ve *Kur'ân Tercümesi Meşhed Nüshası*; manzum eserlerden ise *Hüsrev ü Şîrin* seçilmiştir. Mensur eserler, soruların yanı sıra bunlara verilen cevap ve karşılıkların da izlenebilmesi bakımından kapsamlı bir malzeme sunmaktadır. Manzum eserler arasından *Hüsrev ü Şîrin*'in seçilmiş olması, hem hacimli bir eser olmasından hem de soru unsurlarının soru dışındaki kullanımları bakımından zengin veriler içermesinden kaynaklanmaktadır.

Eserlerden derlenen tanıklar, içinde yer aldıkları metin parçasıyla birlikte değerlendirilmiştir. Böylece çözümlemelerin dayandığı dil verisinin metin içindeki yeri izlenebilmiş, soru ile cevap veya karşılık arasındaki ilişki kendi bağlamında incelenebilmiştir.

Çalışmada kullanılan eserlerin adları, yayınları ve metin içindeki kısaltmaları şu şekildedir:

HŞ: *Hüsrev ü Şîrîn* (bk. Hacıeminoğlu, 2000)

KE: *Kıyasü'l-Enbiyâ* (bk. Ata, 1997)

KT_M: *Kur'ân Tercümesi Meşhed Nüshası* (bk. Şimşek, 2019)

KT_S: *Kur'ân Tercümesi Süleymaniye Nüshası* (bk. Sağol, 1993)

NF: *Nehcü'l-Ferâdis* (bk. Eckmann, 2014)

Çalışmada yer alan metin tanıkları, metinlerin ilgili yayınlarındaki yazıçevrim tercihleri korunarak kullanılmıştır. Metinlerin yazıçevrimlerinde farklılık gösteren okuma tercihlerine müdahale edilmemiştir. Bu çalışmada aynı sözcüğe ya da yapıya ait yazıçevriminin tanıklar arasında farklılık göstermesi, ilgili yayınlardaki tercihlerden kaynaklanmaktadır.

Türkiye Türkçesi ve genel dilbilim çalışmalarında ifade edilen açıklamalar karşılaştırma ve çözümleme için kullanılmış olmakla birlikte, soru ve soru yapılarının Harezmi Türkçesindeki dağılım ve işlevleri doğrudan tarihsel veriden hareketle belirlenmiştir. Harezmi Türkçesi ile diğer tarihsel dönemlerdeki soru unsurlarının benzerliği, farklı dönemlerdeki bütün yapı ve kullanım özelliklerinin özdeş olduğu varsayımına dönüştürülmemiştir. Sınıflandırmada, incelenen tanıkların kuruluş ve bağlam özellikleri esas alınmıştır.

İnceleme, tanıkların biçimsel özelliklerinin belirlenmesi, soru anlamlarının çözümlenmesi ve bağlamdaki işlevlerinin değerlendirilmesi doğrultusunda yapılmıştır. İlk aşamada soru unsurunun biçimi, birlikte kullanıldığı unsurlar ve sözdizimsel konumu belirlenmiştir. Ardından yapının hangi cevap içeriklerini gündeme getirdiği ve metinde yer alan cevap ya da karşılığın bunlarla ilişkisi incelenmiştir. Son aşamada ise tanığın bilgi isteme, retorik kullanım veya soru dışı bir işlev bakımından taşıdığı özellikler değerlendirilmiştir. Bu aşamalar, aynı tanığın farklı düzeylerdeki özelliklerinin birbirinden ayrılmasını ve birbiriyle ilişkilendirilmesini sağlamaktadır.

Harezmi Türkçesi gibi Türk dilinin tarihsel evresine ait bir yazı dilinin incelenmesinde biçim, anlam ve kullanım arasındaki ayrım aynı zamanda yöntemsel bir gerekliliktir. Soru unsurlarının dağılımı, cümlelerin kuruluşu, metinde bulunan cevap ve karşılıklar ile önceki ve sonraki ifadeler birliğinde dikkate alınmıştır. Metinde cevabın bulunmaması da tek başına retorik kullanımın kanıtı sayılmamış, sorunun yöneldiği sonuç, konuşurun bu sonuçla ilişkisi ve söylemin devamı birlikte değerlendirilmiştir.

Kitabın bölümleri bu çerçevede biçimsel kuruluş, soru anlamı ve kullanım ilişkisini izlemektedir. İlk bölümde *mU parçacığı*, ikinci bölümde ise *Soru Sözcükleri ve Sözdizimsel Özellikleri* ele alınmıştır. Bu inceleme, soru unsurlarının dağılımını belirleyerek sonraki bölümlerde çözümlenen yapıların dilbilgisel dayanağını ortaya koymaktadır.

Üçüncü bölümde, *Soru Türleri* başlığı altında Harezmi Türkçesindeki sorular, tanımladıkları cevap kümelerine göre *Kutuplu Sorular, Seçenekli Sorular ve Soru Sözcüklü Sorular* olarak sınıflandırılmıştır. Bu başlıklar altında sırasıyla bir önermenin olumlu ve olumsuz karşılıkları, soruda açıkça sunulan seçenekler ve soru sözcüğüyle sorulan bilgi ele alınmıştır. Metinlerdeki cevap ve karşılıkların soru içeriğiyle ilişkisi incelenerek soru unsurlarının biçimsel özellikleri ile kurdukları soruların anlam özellikleri birlikte değerlendirilmiştir.

Gömülü Soru Yapıları bölümünde, soru içeriğinin bir üst yapıya bağlandığı biçimler incelenmiştir. Kutuplu, seçenekli ve soru sözcüklü yapıların bu konumdaki görünimleri, üst yapıyla kurdukları ilişki bakımından ele alınmıştır. Sorunun bağlamdaki kullanımının öne çıktığı *Retorik Soru* bölümünde ise retorik yorumun tespit ölçütleri ve tanıklanan söylem işlevleri incelenmiştir. Böylece gömülülüğü yapısal; retorik kullanımın ise bağlamsal bir özellik olduğu göz önünde bulundurularak ayrı bölümler hâlinde ele alınmıştır.

Son olarak *Soru Sözcüklerinin Soru Dışı İşlevleri* başlığı altında, soru unsurlarının belirsizlik, bağlama, çokluk ve ünlem bildiren kullanımları değerlendirilmiştir. Bu sırayla belirsiz gönderim, cümleler arasında ilişki kurma, nicelik ve derece bildirme, ünlem değeri kazanma gibi özellikler ilgili kuruluşlar içinde incelenmiştir. Aynı biçimin farklı işlevlerde görülebilmesi nedeniyle her tanık, kendi sözdizimsel çevresi ve bağlamıyla birliğinde ele alınmıştır. Sözcükselleşme ve gramerleşmeyle ilgili değerlendirmeler de tanıkların sağladığı verilerle ilişkilendirilmiştir.

Bu düzen içinde Harezmi Türkçesindeki soru unsurları, kurdukları yapılar, taşıdıkları anlamlar ve üstlendikleri işlevlerle birlikte ele alınmıştır. Girişte açıklanan kuramsal çerçeve, kitabın ilgili bölümlerinde tarihsel metinlerden derlenen tanıkların sınıflandırılmasına ve yorumlanmasına temel oluşturmuştur.